

Uwagi
Komisji ds. Nauki oraz Komisji ds. Akredytacji i Rankingów
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
dotyczące projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
zmieniającego
rozporządzenie w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej
(projekt z dnia 29 kwietnia 2020 r.)

Uwagi ogólne:

1. Projekt wprowadza zmiany dwojakiego charakteru. Pierwsza grupa są to zmiany o charakterze porządkującym i technicznym, nie budzą one zasadniczych wątpliwości. Druga grupa zmian odnosi się do skutków najważniejszej korekty, tj. zmiany okresu ewaluacji osiągnięć w dyscyplinie, który został wydłużony o 1 rok i obejmuje okres lat pięciu (2017-2021), z pierwszą ewaluacją w 2022 r. (co potwierdza zmiany uchwalone w tzw. ustawie anty-CoVID z 16 kwietnia 2020 r.). Ta dostosowawcza do bieżącej sytuacji zmiana ma jednak daleko idące niekorzystne konsekwencje, gdyż **komplikuje sposób wyliczania miernika ewaluacyjnego osiągnięć uczelni w danej dyscyplinie i nie zawiera klarownego opisu sposobu łączenia wyników ewaluacji z dwóch okresów funkcjonowania różnych mierników punktacji dorobku**. Proces ewaluacji należy upraszczać i zaproponować rozwiązanie wielokrotnie sygnalizowanego przez środowisko problemu niespójnej łącznej oceny dorobku.
2. Środowisko akademickie dyskutowało kilka wariantów uporządkowania tej sytuacji, może przekazać w trybie roboczym zebrane uwagi i może wskazać ekspertów, którzy dopracują stosowne warianty we współpracy z MNSW. **Inicjatywa i decyzja dotycząca korekty pierwszej ewaluacji w okresie nadzwyczajnym, bo przejściowym i w sytuacji funkcjonowania uczelni w okresie pandemii, jest obecnie w rękach twórców projektu rozporządzenia.**
3. Bardzo ważnym kontekstem dla wprowadzenia rozporządzenia jest wysokie zainteresowanie pracowników uczelni sposobem wyliczania punktów. **Wbrew literze dokumentów i oficjalnym komunikatom pracownicy często widzą w ewaluacji nie tylko mechanizm pomiaru osiągnięć uczelni w danej dyscyplinie lecz także narzędzie oceny indywidulanych osiągnięć pracownika i – w związku z tym – upatrują w niej osobiste zagrożenie.**
Znaczna część środowiska akademickiego uważa, że wbrew intencjom regulatora, ewaluacja w dyscyplinie będzie transferowana na ocenę pracowników poprzez regulacje uczelniane lub nieformalnie. W tej sytuacji zagrożeniu czują się m.in. pracownicy, którzy nie wypełniają slotów, gdyż realizują inne odpowiedzialne zadania, które są potrzebne uczelni i są powierzane im przez przełożonych. Ta grupa realizuje swoje zadania kosztem czasu na pracę naukową i jej potencjalnych wyników, przynajmniej w krótkim horyzoncie. Ponieważ taki wkład w rozwój uczelni nie jest ujęty w rozporządzeniu o ewaluacji, więc budzi to ich niepokój, gdyż wierzą, że niski wkład do ewaluacji osiągnięć naukowych uczelni w dyscyplinie będzie podlegał sankcjom. W efekcie tworzy się atmosferę, której skutki przekładają się bardzo niekorzystnie na proces wdrażania reform. Na obecnym etapie prac **nie rekomendujemy w tej sprawie zmian w przepisach, lecz proponujemy działania monitorujące i informacyjne, a także propagowanie dobrych praktyk w obszarze ewaluacji pracowników, pozostającej ważnym instrumentem autonomii uczelni. KRASP posiada kapitał relacji i kompetencji pozwalający wesprzeć takie działania.**

4. Traktujemy procedury ewaluacji, obok finansowania, z którym są ściśle powiązane, jako istotny mechanizm prowadzący do korzystnych i stabilnych zmian funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego. Zdrowa ewaluacja – czytelna i rzetelna – jest podstawą do racjonalnych korekt strategii każdej uczelni i budowy motywacji środowiska do uczestniczenia w tych zmianach. Te dwa czynniki mogą zdecydować o sukcesie reformy. Dlatego podniesione kwestie powinny mieć priorytet w dyskusji nad funkcjonowaniem systemu szkolnictwa wyższego i nauki w naszym kraju.

Uwagi szczegółowe:

1. Pozytywnie oceniamy przesunięcie terminu ewaluacji z 2021 roku na rok 2022. Należy jednak podkreślić, że takie przesunięcie o rok jest zdecydowanie niewystarczające. **Nowa ewaluacja powinna mieć miejsce w 2023 roku.**

Uzasadnienie:

Pandemia choroby COVID-19 wywołanej przez koronawirusa trwa, a tym samym trwa okres przerwy w normalnej pracy naukowej. Nie można zatem dzisiaj dokładnie oszacować strat poniesionych w wyniku tej przerwy. Skutki przerwanej działalności naukowej na pewno będą miały odbicie w osiągnięciach naukowych roku 2021. Prawdopodobnie dopiero rok 2022 przyniesie mniej więcej stabilny powrót do sytuacji sprzed pandemii.

2. Poważnym mankamentem projektu, utrzymującym niewłaściwe rozwiązania przyjęte w rozporządzeniu z 2019 roku, jest brak zmiany paragrafów 34 i 35, tj. utrzymanie innych zasad oceny osiągnięć naukowych z lat 2017-2018 oraz z lat 2019-2020 (w nowelizacji 2019-2021). **Należy wprowadzić jednolity system punktacji za cały oceniany pięcioletni (a właściwie sześcioletni okres). Punktacja powinna być taka sama w całym okresie objętym ewaluacją. Główną bolączką systemu ewaluacji jest coroczna zmiana punktacji czasopism.**

Uzasadnienie:

Fakt, że publikacja w czasopiśmie znajdującym się w "wykazie z 2017 r." miała wg ówczesnej punktacji 50 pkt., nie może być podstawą innej oceny niż publikacja, która została opublikowana w tym samym czasopiśmie ale w latach, których dotyczy "wykaz z 2019 r.". To publikacja takiej samej rangi. Stosowanie przeliczników, zwłaszcza mających korygować, że pierwszy okres obejmowany oceną trwa dwa lata (2017-2018), a drugi trzy lata (2019-2021), przy zastosowaniu jednolitego systemu oceny będzie niepotrzebne.

3. **Niezrozumiałe jest stosowanie przeliczników wobec punktów przyznawanych w ramach kategorii trzeciej (zmiany w par. 23 ust. 7).**

W projekcie rozporządzenia punkty przyznawane w ramach oceny wpływu (ust. 7 pkt 1) dla przykładu (ppkt. a) 100 pkt. w przypadku wpływu o międzynarodowym zasięgu mogą zostać skorygowane przez mnożniki w par. 23 ust. 7 pkt. 2, czyli np. 0,2 (ppkt d) w przypadku wpływu o ograniczonym znaczeniu. Pozwala to "zdegradować" osiągnięcie mające międzynarodowy wpływ do oceny właściwej dla osiągnięcia o lokalnym zasięgu. To przykład mało rozsądnych rozwiązań zrodzonych pod wpływem chorobliwej "punktozy", która miała ponoć być wyeliminowana.

4. Pozytywnie ocenić należy przeniesienie terminu składania raportu z 31 grudnia na 31 stycznia.
5. Problemem jest ocena dorobku wg kryterium III. Dyskusję można sprowadzić do tego, czy ocena powinna być ekspercka, jakościowa, czy też zobiektywizowana, ale jak, i mieć wyraz punktowy. Propozycja Ministerstwa opiera się na ocenie nadmiernie rozbudowanej i rozdrobnionej. Wprowadzenie zmian w ocenie opisów wpływu poprzez przyznawanie

odrębnych ocen dla zasięgu i znaczenia opiera się na niezdefiniowanych pojęciach. **Zasady są mało czytelne, można zatem uznać że kryterium jest czysto arbitralne. Zmian wymagałoby określenie kryteriów bądź też zmniejszenie udziału kryterium III w całości wyniku**

6. Problemem jest ocena dorobku wg kryterium III. Dyskusję można sprowadzić do tego, czy ocena powinna być ekspercka, jakościowa, czy też zobiektywizowana, ale jak, i mieć wyraz punktowy. Propozycja Ministerstwa opiera się na ocenie nadmiernie rozbudowanej i rozdrobnionej. Wprowadzenie zmian w ocenie opisów wpływu poprzez przyznawanie odrębnych ocen dla zasięgu i znaczenia opiera się na niezdefiniowanych pojęciach. **Zasady są mało czytelne, można zatem uznać że kryterium jest czysto arbitralne. Zmian wymagałoby określenie kryteriów bądź też zmniejszenie udziału kryterium III w całości wyniku**
7. (uwaga dot. § 1 pkt 10) Proponujemy zmianę w §22 obowiązującego rozporządzenia, polegającą na dodaniu ust. 10, który precyzowałby datę przyznania środków lub osiągnięcia przychodów w okresie objętym ewaluacją:
10. „Za datę przyznania środków na realizację projektów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, lub osiągnięcia przychodów z tytułów, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, uznaje się datę podpisania umowy”.

Uzasadnienie:

W §22 jest mowa o środkach przyznanych na realizację projektów lub przychodach osiągniętych z tytułu komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych prowadzonych w ewaluowanym podmiocie w ramach danej dyscypliny naukowej, a także know-how związanego z tymi wynikami w okresie objętym ewaluacją. W praktyce można różnie interpretować zarówno termin przyznania środków, jak i osiągnięcia przychodu (na przykład w oparciu o datę decyzji, podpisania umowy lub wpływu środków na konto ewaluowanej jednostki). Ze względu na fakt, że część decyzji może być podejmowana na przełomie lat, istnieje potrzeba doprecyzowania tego terminu. **Data podpisania umowy wydaje się spełniać kryterium jednoznaczności..**

8. (uwaga dot. § 1 pkt 11) Niejasność interpretacyjna § 23 obowiązującego rozporządzenia wymaga doprecyzowania.

Przepis § 23 odnosi się do opisów przykładów wpływu społecznego działalności naukowej. Zapis w punkcie 2 pozwala wykazać wpływ społeczny działalności naukowej prowadzonej także przed okresem objętym ewaluacją, do 20 lat wstecz, co w najbliższej ewaluacji oznacza możliwość odniesienia się do badań prowadzonych w roku 1997.

Z samej treści rozporządzenia nie wynika jednak, czy opisy wpływu mogą być uwzględnione, jeśli pracownicy, którzy byli odpowiedzialni za osiągnięcie naukowe, już nie są zatrudnieni, czy też jeśli to aktualni pracownicy, uprzednio zatrudnieni w innej jednostce, byli odpowiedzialni za osiągnięcie naukowe, którego wpływ manifestuje się w okresie objętym ewaluacją. Jest to zagadnienie istotne ze względu na to, że mobilność pracowników badawczych w ostatnim czasie wzrasta. Wydaje się, że bardziej istotne dla oceny aktualnego stanu dyscypliny są osoby zatrudnione w okresie objętym ewaluacją, a nie do 20 lat wstecz. Jeśli są to publikacje byłych pracowników, którzy wiele lat temu byli autorami osiągnięcia naukowego, to nie mówi to wiele o aktualnym poziomie naukowym jednostki. **Nie proponując konkretnego zapisu, zgłaszamy jednak tę niejasność w §23 pkt 2 jako wymagającą doprecyzowania.**